

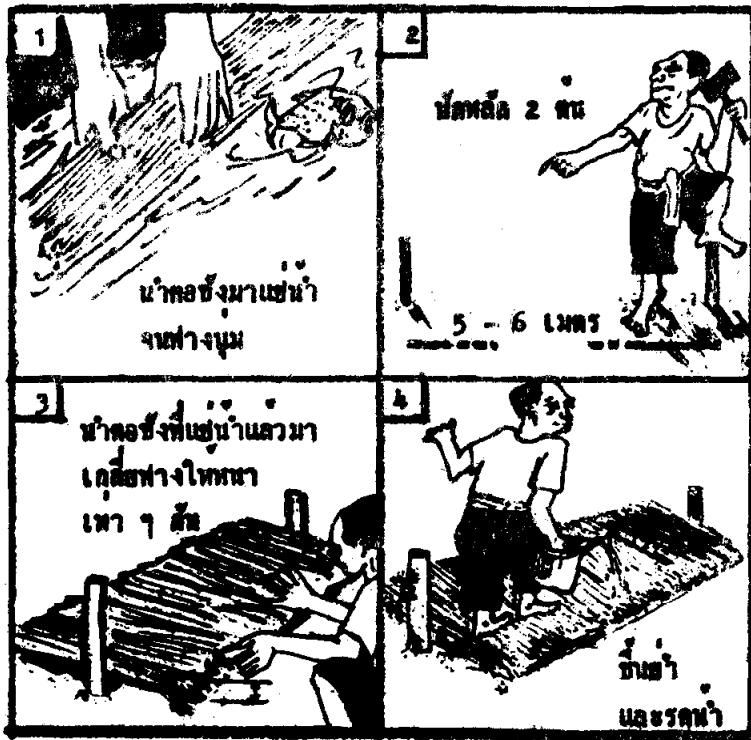
ชุกดินคากแควไว้ 7 วัน เพื่อกำจัดศัตรูพืชที่คางออยู่ และเพื่อให้
มีดอกเห็ดเกิดขึ้นบนพื้นดินฐานแปลงเพาะเห็ดด้วย

การรองฟางเพาะเห็ด ทำได้ 2 วิธีคือ

1. การเพาะแบบกองสูง เป็นวิธีดั้งเดิม สิ้นเปลืองฟางมาก และนิยมใช้ตอซังที่เกิดวมา
ติดดินเพาะโดยไม่จำเป็นต้องใส่อาหารเสริมขนาดกองยาวประมาณ 4 - 6 เมตร
สูง 40 - 50 เซนติเมตร ส่วนความกว้างเท่ากับความยาวของตอซัง นิยมทำ 5 -
7 ชั้น ใช้เชื้อเห็ดกองละ 4 - 5 ถุง

วิธีทำมีดังต่อไปนี้

- 1.1 นำตอซังมาแช่น้ำจนนุ่ม ถ้าเป็นตอซังอ่อน แช่นาน 5 นาที ส่วนตอซังแก่ชว
คืดกินแช่ทิ้งไว้ 1 คืน
- 1.2 บักไม้ 2 หลัก ห่างกัน 4 - 6 เมตร ซึ่งเท่ากับความยาวของกอง
- 1.3 นำตอซังที่แช่น้ำจนนุ่มแล้ว มาวางเรียงระหว่างไม้หลักแล้วเกลี่ยฟางให้หนา
เท่า ๆ กัน คือประมาณ 1 ฝ่ามือ (17 - 10 เซนติเมตร)
- 1.4 อินไปอย่าพร้อมกับรดน้ำไปด้วย

5.5 ไรโซเชื้อเห็ดฟางเป็นแนวทางค่านโคโนซอ ชิ่ง นสุ โดยห่างจาก

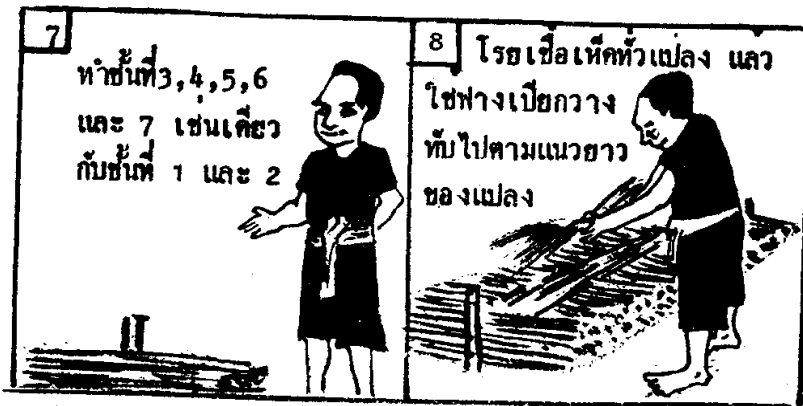
ขอบแปลงประมาณ 1 ฝ่ามือ

เสร็จชั้นที่

1.6 ทำชั้นที่ 2 ต่อไป โดยนำคอซิ่งมาวางเรียงทับชั้นที่ 1 แต่ต้องสลับค่านโคโนให้ อยู่คนละฝั่งกับชั้นแรก แล้วชนย่า พร้อมกับรคนำ ไรโซเชื้อเห็ดเช่นเดียวกับชั้นแรก

1.7 ทำชั้นที่ 3, 4, 5, 6 และ 7 เช่นเดียวกับชั้นที่ 1 และ 2

1.8 สำหรับชั้นสุดท้ายให้ไรโซเชื้อเห็ดทั่วทั้งแปลงแล้วใช้ฟางเปียกวางทับไปตามแนวยาวของแปลง ไทหนาประมาณ 1 ฝ่ามือ

1.9 กลุ่มแปลงควยแดงจาก หรือพลาสติก

รูปที่ 22 หมายเลข 1-9 ชั้นตอนต่าง ๆ ในการเพาะเห็ดฟางแบบกองสูง

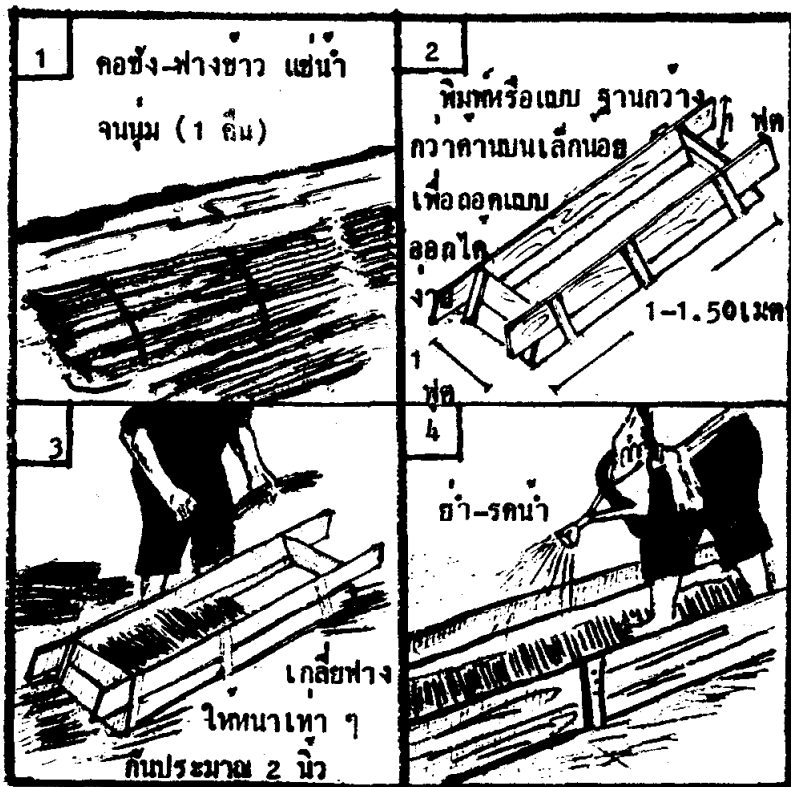
การเพาะวิธีนี้อาจใช้แฉกคลุมอาจต้องคอยรดน้ำบ้างเป็นครั้งคราว แต่ถ้าใช้พลาสติกคลุมไม่ต้องรดน้ำเลย เริ่มเก็บดอกเห็ดได้หลังจากเพาะไปแล้ว 12 - 15 วัน กองเพาะเห็ดแบบนี้ได้ดอกเห็ดค่อนข้างช้าและให้ดอกเห็ดคราวละไม่มาก ก็ออกทีละน้อย เพราะฉะนั้นจะมีเห็ดให้เก็บนานประมาณ 1 - 2 เดือน และจะเก็บดอกเห็ดได้ทั้งสิ้น 10 - 20 กิโลกรัมต่อกอง

2. การเพาะเห็ดแบบกองเตี้ย

วิธีนี้เหมาะมากในใจรูป เพราะปฏิบัติงานได้สะดวกรวดเร็ว วัตถุประสงค์ที่ใช้ก็ลดต้นทุนลง แลดูเป็นระเบียบสวยงามกว่าวิธีแรก ฉะนั้นวิธีจึงเหมาะสำหรับผู้ที่ จะเพาะเห็ดเป็นอาชีพ การกองฟางนิยมทำ 2 - 5 ชั้น วิธีนี้ต้องใช้แฉกไม้ หรือ หิมคี่ซ้อ ขนาดของแฉก กว้างประมาณ 30 เซนติเมตร สูงไม่เกิน 1 ฟุต ยาว 1 - 1.5 เมตร ใช้เชื้อเห็ดกองละ 1 กระป๋อง

วิธีทำตามขั้นตอนมีดังนี้คือ

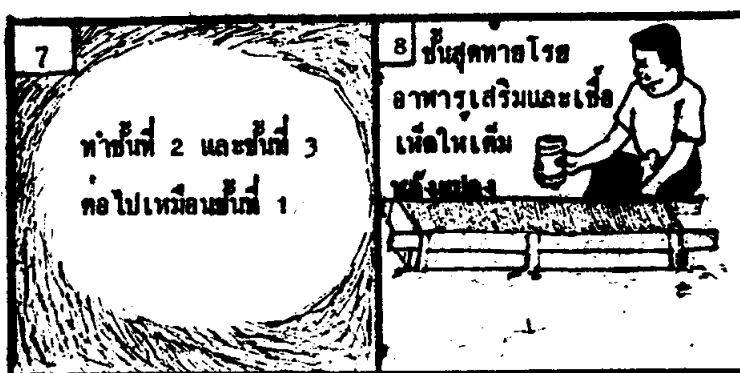
- 2.1 นำตอซังหรือฟางข้าวขนาดเท่าเช่น้ำจมนุ่ม
- 2.2 วางแถบไม้หรือฟิวทซึ่งมีค้ำฐานกว้างกว่าค้ำบนเล็กน้อย เพื่อเวลาออกแถบไม้จะง่ายขึ้นลงบนพื้นเรียบที่เตรียมไว้
- 2.3 นำฟางมาวางในแถบไม้เกลี่ยฟางให้หนาเท่า ๆ กันประมาณ 2 นิ้ว โดยเอาค้ำด้านนอกห่างติดกับแถบไม้
- 2.4 ฉีดย้ำ พร้อมกับรดน้ำ

- 2.5 นำอาหารเสริมมาชุบน้ำแล้วโรยเป็นแถบกว้างประมาณ 2 นิ้ว ให้
ชิดขอบแปลงทั้ง 4 ด้าน
- 2.6 โรยเชื้อให้ตกลงบนอาหารเสริมให้ทั่ว

- 2.7 ทำขั้นที่ 2 และ 3 ค่อยไปเหมือนขั้นที่ 1
- 2.8 สำหรับขั้นสุดท้าย ควรโรยอาหารเสริมและเชื้อเพื่อให้เต็ม
เพื่อให้คอกเห็นคั้นบริเวณหลังแปลงควย

2.9 นำฟางที่แช่น้ำแล้ว มาปิดทับบาง ๆ (หนา 1-2 นิ้ว) แล้วยกแอม
ไม่ออก

2.10 ทำกองตอ ๆ ไปให้ชนานกับกองแรก โดยเว้นระยะห่างกัน
ประมาณ 1 ฟุต

2.11 นำฟางแห้งโรยคลุมกองเห็ดหนา 2 - 3 นิ้ว

2.12 คลุมกองเห็ดด้วยแผงจาก หรือพลาสติก

รูปที่ 23 หมายเลข 1-12 ขั้นตอนต่าง ๆ ในการเพาะเห็ดแบบกองเตี้ย

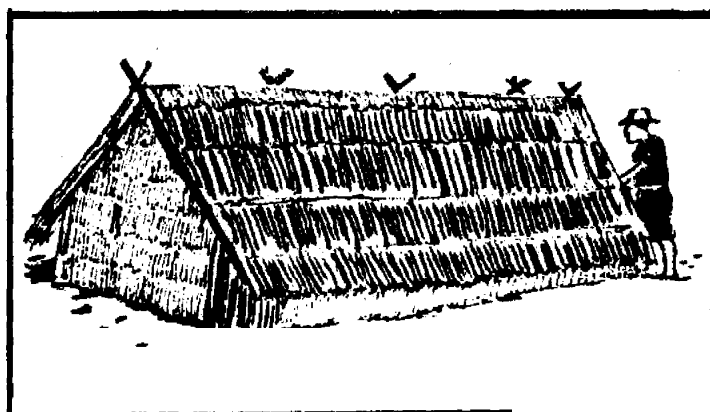
การเพาะเห็ดฟางวิธีนี้ จะเก็บดอกเห็ดได้หลังจากเพาะไปแล้ว 9-10 วัน ปริมาณดอกเห็ด ที่เก็บได้ทั้งสิ้น 1 - 3 กิโลกรัมต่อกอง และมีดอกเห็ดให้เก็บเพียง 3 วัน

การดูแลรักษา

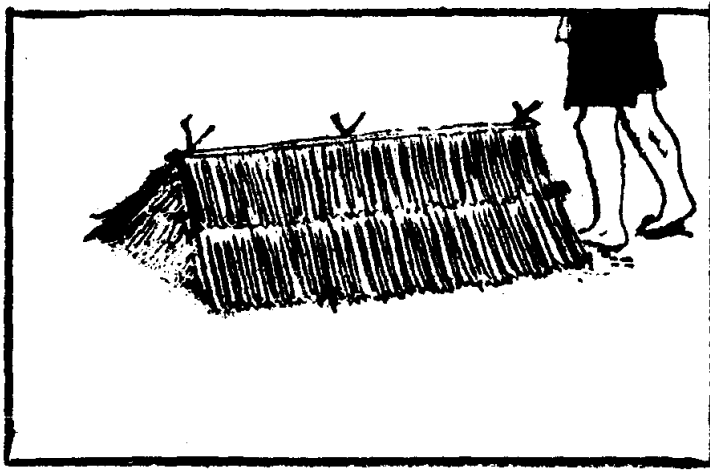
- การคลุมกองฟาง ในการเพาะเห็ดนั้น จำเป็นจะต้องคลุมกองฟางไว้หนึ่งเพื่อ รักษาความชุ่มชื้นทั้งภายในกองและรอบ ๆ กองฟางให้เพียงพอแก่การเจริญเติบโตของเห็ด

การคลุมกองฟางทำได้ 2 วิธี

- 1.1 ทิวแหงคลุม แฉงอาจทำด้วย หญ้าตา จาก หรือฟางก็ได้ นำแหงมาประกอบเป็นजूหลังคา และฝาถ้ำข้างหนึ่ง 4 ด้านโดยรอบ อย่าให้ลมโกรกเข้าได้ วิธีนี้สามารถกันฝน และช่วยรักษาความชื้นได้ดีพอสมควร

รูปที่ 24 การคลุมแปลงเพาะเห็ดหลาย ๆ แปลงโดยใช้ฟางหรือแฉงจากทำโรงเรือนคลุม

รูปที่ 25 การคลุมเฉพาะแปลง

- 1.2 ใช้พลาสติกคลุม การใช้พลาสติกคลุมกองฟางใหม่ประโยชน์ 3 ประการ คือ
- ก. กันฝนได้
  - ข. ช่วยรักษาความชุ่มชื้นไว้ได้ตลอดระยะเวลาที่เพาะ ทำให้ไม่ต้องรดน้ำ
  - ค. ช่วยให้กองฟางอบอุ่น

พลาสติกสาน (แบบเดียวกับถุงปุ๋ย) ใช้คลุมกองฟางได้ดีที่สุด เพราะพลาสติกชนิดนี้นอกจาก กันฝนได้แล้วยังระบายความร้อนและไอน้ำออกไปได้ด้วย ช่วยให้กองฟางไม่ร้อนอบอ้าวจนเกินไป และไม่มีหยดน้ำเกาะด้านในของพลาสติกที่ใช้คลุม

การใช้พลาสติกคลุมนั้น จะคลุมรวมกันที่กองค่อนก็ได้อีกแล้วแต่ความสะดวก วิธีคลุม จะต้องคลุมปิดหมดทุกด้าน แต่อย่าให้พลาสติกแตะกองฟาง เพราะจะทำให้หยดน้ำจากพลาสติก เปียกตรงบริเวณนั้นมาก เสริมแล้วโรยฟางคลุมกับผ้าพลาสติกเพื่อกันความร้อนจากแสงแดด อีกทีหนึ่ง

ในกรณีที่อากาศร้อนจัดในเวลากลางวัน ให้เปิดพลาสติกออกในตอนเช้าแล้วเอา ฟางคลุมกองไว้แทน เพื่อช่วยไม่ให้กองฟางร้อนอบอ้าวเกินไป จนทำให้เชื้อเห็ดตายได้ แล้วคลุมผ้าพลาสติกไว้ตามเดิมในเวลากลางคืน เมื่อกองเห็ดเริ่มมีตุ่มสีขาวแล้ว หากพบว่า มีหยดน้ำเกาะอยู่ทางก้นในของผ้าพลาสติก ให้เปิดผ้าพลาสติกออกในตอนเช้า เมื่อ หยดน้ำแห้งก็แล้วจึงคลุมไว้ตามเดิม

รูปที่ 26 การใช้พลาสติกคลุม

2. การรดน้ำ กองฟางควรมีความชื้นในระดับพอดี ทดสอบได้โดยดึง ฟางออกมาเส้นหนึ่งแล้วบิดดูหากมีน้ำพอสีม ๆ แสดงว่ากองฟางชื้นพอดี แต่ถ้าบิดแล้วถึง กับมีน้ำหยดออกมา แสดงว่ากองฟางแฉะเกินไป และถ้าไม่มีหยดน้ำซึมออกมาเลย แสดง ว่าแห้งเกินไป ในกรณีที่กองฟางแฉะเกินไป ควรปล่อยให้ลมโกรกเอาความชื้นออกไป บ้าง และเมื่อกองฟางแห้งเกินไปก็จำเป็นต้องให้น้ำเข้าไปอีก

กองฟางมักจะแห้งเมื่อเริ่มมีตุ่มดอกเห็ดสีขาว เล็ก ๆ หรือเมื่อเห็ด เป็นดอกไปแล้ว ในระยะนี้ห้ามมิให้กองฟางถูกฝนหรือรดน้ำลงบนกองเห็ดขาด เพราะจะ

ทำให้เห็ดฝ่อและเน่าเสียหายได้

การให้น้ำเห็ดที่ถูกต้องวิธีนั้น ต้องใช้บัวฝอยละเอียดรดรดน้ำลงไปในดินรอบ ๆ กองฟาง หรือบนแผงคลุมกองฟาง หรือจะใช้ฟางชุบน้ำมาคลุมแปลงไว้ก็ได้ สำหรับกองฟางที่ใช้พลาสติกคลุมไม่จำเป็นต้องให้น้ำ

น้ำที่ใช้รดกองเห็ดควรเป็นน้ำจืดที่สะอาด ไม่เป็นกรดหรือเป็นด่างเกินไป ไม่มียาปราบศัตรูพืช หรือของเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมเจือปน ถ้าใช้น้ำประปา ซึ่งมีคลอรีนปนอยู่มาก ควรรองน้ำใส่โอ่งเปิดฝาทิ้งไว้สัก 2 - 3 วัน เพื่อให้คลอรีนระเหยออกให้หมดเสียก่อน จึงใช้รดกองฟาง

การเก็บเห็ดฟาง

เมื่อกองฟางเพาะเห็ดไปแล้ว 5 - 7 วัน จะเริ่มเห็นตุ่มสีขาวเล็ก ๆ เกิดขึ้น ตุ่มสีขาวเหล่านี้จะเจริญเป็นเห็ดต่อไปในที่สุด จะเริ่มเก็บเห็ดได้เมื่อเพาะไปแล้วประมาณ 9 - 11 วัน และการที่จะเก็บดอกเห็ดได้เร็วหรือช้าขึ้นกับวิธีการเพาะและฤดูกาล คือ ฤดูร้อน และฤดูฝน จะเก็บเห็ดได้เร็วกว่าฤดูหนาว เพราะความร้อนไปช่วยเร่งการเจริญเติบโตของเห็ด นอกจากนั้นถ้าใส่อาหารเสริมด้วยแล้วจะทำให้ดอกเห็ดเกิดเร็วกว่าที่ไว้ใส่อีกด้วย

ดอกเห็ดที่เก็บควรมีลักษณะเป็นรูปไข่ ปลายยังไม่แตกและดอกยังไม่วาง เพราะถ้าปล่อยให้ปลายดอกแตกและดอกบานแล้วจึงเก็บขายจะขายได้ในราคาต่ำ วิธีเก็บควรใช้มือค่อย ๆ ดึงดอกเห็ดแล้วหมุนซ้ายขวาเบา ๆ ดอกเห็ดจะหลุดออกมาโดยง่าย ถ้ามีดอกเห็ดเกิดขึ้นหลายดอกอยู่ติดกัน ควรเก็บขึ้นมาพร้อมกันทั้งหมดเลยทีเดียว ถ้าเก็บเฉพาะดอกที่โตออกมาดอกที่เหลือมักจะไม่วาง เหี่ยวและฝ่อตายไป วิธีเก็บเห็ดนั้นเก็บด้วยมือดีที่สุด ไม่ควรใช้มีดตัด เพราะการใช้มีดตัดจะทำให้มีเศษเหลืออยู่ซึ่งจะเน่าแล้วลามออกไปได้ เห็ดที่เก็บแล้วควรรีบบรรจุถุงแล้วส่งตลาดทันที เพราะเห็ดฟางที่เก็บมาจากแปลงจะยังไม่ตายทันที มันยังมีชีวิตอยู่ และมีการเปลี่ยนแปลงรูปร่างต่อไป คือพยายามบานออก ซึ่งการบานของเห็ดฟางเร็วมาก นอกจากนั้นเห็ดที่เก็บมาแล้วยังมีการหายใจ ซึ่งไปท้อลงงาน

กับ คาร์บอนไดออกไซด์ และไอน้ำ ออกมาทำให้น้ำหนักเหี่ยวคลงด้วย

ศัตรูของการเพาะเห็ด และการป้องกันกำจัด

1. แมลง ไค้แก่ มด ปลวก จะมาทำรังและกัดกินเชื้อเห็ด และรบกวนเวลาทำงาน การป้องกัน อย่าใช้ยากำจัดปลวก หรือมดฉีดพ่นกองเห็ดเป็นอันตราย เพราะดอกเห็ดจะถูกขี้มเอาเข้าไปได้ และจะเป็นอันตรายเมื่อนำเห็ดมาปรุงอาหาร ทางที่ดีควรเลือกสถานที่ใหม่ ซึ่งไม่มีมดปลวก และอาจจะเผาพื้นที่ เพื่อทำลายศัตรูเห็ด ถ้าจำเป็นจริง ๆ ก็ใช้ยาฆ่าแมลง คลอเคน หรือ เฮฟต้าคลอร์ โรยบนดินรอบกองฟาง หรือจะโรยทั่วพื้นที่ก่อนที่จะทำการเพาะเห็ดก็ได้
2. สัตว์อื่น ๆ ไค้แก่ หนู คางคก กิ้งกือ และจิ้งเหลน จะมากัดกินเชื้อเห็ด และซุกคูยทำลายแปลงเพาะบ้าง แต่ไม่มาก
3. เห็ดราชนิดอื่น ไค้แก่ เห็ดขี้ม้า เห็ดหมึก เห็ดค่าน จะเจริญแข่งกันและแย่งอาหารเห็ดฟาง ป้องกันได้โดยใช้ฟางแห้งที่สะอาด ยังไม่มีเชื้อราอื่นขึ้น ใช้เชื้อที่ดี ภูแฉกกองฟางให้ถูกวิธี

เคล็ดลับอื่น ๆ ในการเพาะเห็ดฟาง

1. การเผากองฟาง เหมาะสำหรับในท้องถิ่นซึ่งจำเป็นต้องใช้น้ำประปาหรือน้ำบาดาล เช่น จังหวัดนครนายก เพราะจะทำให้มีเชื้อเฝ้า (ซึ่งเป็นอวัยวะของฟาง) เมื่อบนน้ำลงไปเฝ้าจะลดความเปรี้ยวของน้ำได้ วิธีเผาทำดังนี้

หลังจากเพาะเห็ดไปแล้ว 3 วัน นำฟางแห้งโรยคลุมแปลงเพียงบาง ๆ แล้ว จุดไฟเผา เสร็จแล้วรดน้ำตาม สำหรับในท้องถิ่นที่มีน้ำจืดใช้ ไม่จำเป็นต้องเผากองฟาง เพราะเผาหรือไม่เผาก็ได้ผลดีเท่ากัน

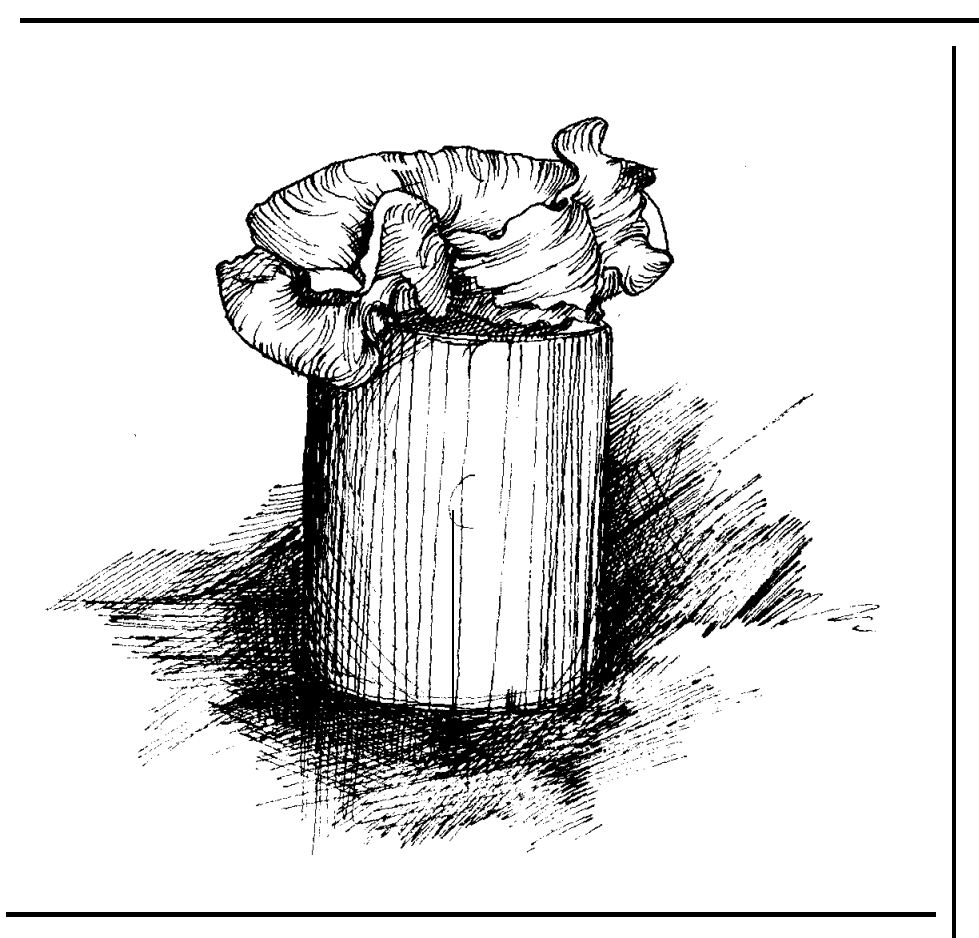
2. อาหารเสริม ขณะนี้ผักตบชวาหันแล้วตากแห้งใช้เป็นอาหารเสริมได้
ที่ดีที่สุด คือจะให้คอกเห็นขนาดใหญ่ และผลผลิตสูงกว่าอาหารเสริม
ชนิดอื่น ๆ ข้อคืออีกอย่าง คือ ราคาถูกหาง่ายใช้ได้ทั้งส่วนราก ต้น
และใบ นอกจากนี้ก็มีพวก ไล่นุ่น เปลือกมันสำปะหลัง ต้นข้าวโพด
ตากแห้ง ต้นกล้วยตากแห้ง ต้นอ้อยที่ปีบนำออกแล้วและตากให้แห้ง
ซีไคผสมดินเผา (1 : 4) ซึ่งมีผู้ทดลองใช้ได้ผลดีเช่นกัน
3. การดูแลเชื้อเห็ด เนื่องจากการใช้เชื้อเห็ดที่ออกมาเพาะจะโคคอกเห็ด
ออกมาก แต่ถ้าเชื้อไม่คอกแล้ว นำมาเพาะจะให้คอกเห็ดน้อย หรือไม่
โคเลยจะนั้น ถ้าเชื้อเห็ดมาแล้วปรากฏว่าไม่คอกก็ควรทิ้งเสียดีกว่า ขึ้น
เพาะไปก็เสียฟางและแรงงานเปล่า ๆ เชื้อเห็ดที่ดีมีลักษณะดังนี้
  - 3.1 มีเส้นใยสีขาวคล้ายใยฝ้ายเจริญเต็มทั่วทั้งก้อน
  - 3.2 ถ้ามีเส้นใยไม่เต็มก้อน แสดงว่าเชื้อยังอ่อน ควรทิ้งไว้ให้เจริญ
เต็มที่
  - 3.3 ถ้าเชื้อเริ่มมีตุ่มสีขาว ริมเพาะทันทีแสดงว่าเชื้อเริ่มแก่แล้ว
  - 3.4 ถ้าเชื้อมีราอื่น ๆ ที่ไม่ใช่สีขาว เช่น สีเขียว สีเหลืองหรือ
สีดำ ขึ้นปนอยู่ไม่ควรนำมาเพาะควรทิ้งเสีย
  - 3.5 ถ้าจำเป็นต้องเก็บเชื้อเห็ดไว้หลังจากเชื้อเจริญเต็มที่แล้ว ให้
เหเชื้อออกจากถุงที่ลมให้แห้ง จะเก็บไว้ได้นานขึ้น
  - 3.6 การซื้อเชื้อเห็ด ควรเลือกว่าเชื้อเห็ดที่เขาขายนั้น หากจากเชื้อ
วุ้นหรือท่อเชื้อ ถ้าเลือกได้ให้เลือกเชื้อที่ทำจากเชื้อวุ้น เพราะ
คุณภาพดีกว่า และผู้ซื้อสามารถนำไปเพิ่มปริมาณเชื้อเห็ดได้อีก
ด้วย
4. การเพิ่มเชื้อเห็ด ใช้เชื้อเห็ดอย่างใด 1 กระป๋อง ไล่นุ่นที่พร้อมน้ำ หอ
หมาก ๆ 10 กระป๋อง นำเชื้อเห็ดและไล่นุ่นมารวมกัน แล้วคลุกเคล้า
ให้เข้ากัน กองให้สูงไม่เกิน 5 นิ้ว เอาผ้าพลาสติกคลุมไว้สัก 2-3 วัน

- ก็นำเหี่ยวมาเพาะได้ แต่อย่าขาย เพราะเชื่อจะอ่อนลง และอาจมีเชื้อราอันขึ้นปนอยู่ด้วย
5. ขนาดของกองเห็ด ในฤดูร้อนและฤดูฝน ควรทำกองขนาดเล็ก แต่ในฤดูหนาวควรเพิ่มขนาดของกองให้ใหญ่ขึ้น เพื่อควบคุมอุณหภูมิในกองเห็ดให้พอเหมาะแก่การเจริญเติบโตของเห็ด เพราะกองเห็ดขนาดใหญ่ความร้อนจะสูงกว่ากองเล็ก
  6. การทำกองเพาะเห็ด ถ้าทำการเพาะกองเห็ดเป็นหมู่ ๆ ได้ผลดีกว่ากองเดี่ยว ๆ เพราะช่วยสงวนความชุ่มชื้น ให้ความอบอุ่น และช่วยบังลมดีกว่ากองเดี่ยว ๆ
  7. การเพาะเห็ดฟางที่ต้องการประหยัดซึ่งข้าว อาจทำได้ในที่ควบคุมอุณหภูมิและความชื้น ของอากาศให้พอเหมาะ คือประมาณ 85 - 90 องศาฟาเรนไฮต์ หรือ 30 - 32 องศาเซลเซียส ความชื้น 90 - 95%
  8. น้ำที่ใช้รดกองเห็ดฟาง ควรมี pH ระหว่าง 5.0 - 6.0 ถ้าใช้น้ำประปาควรเปิดซึ่งไว้ในถังหรือโอ่งโดยไม่ปิดฝาประมาณ 2 - 3 วัน จึงนำมาใช้รดได้
  9. ปริมาณเชื้อเห็ดที่ต้องใช้ ถ้ากองเห็ดที่มีขนาดความยาว 1 เมตร สูง 3 ชั้น จะต้องใช้เชื้อเห็ด 1 กระป๋อง ถ้ากองใหญ่ก็ต้องเพิ่มขึ้นตามส่วน
  10. เชื้อเห็ด 1 กระป๋องจะได้ดอกเห็ด ประมาณ 1 ถึง 3 กิโลกรัม

คุณค่าทางอาหารของเห็ดฟางสดเมื่อต้มและขยี้ คิดเป็นเปอร์เซ็นต์

ส่วนประกอบ	คอกต้ม	คอกขยี้
ไฟเบอร์ (Fiber)	1.122	1.214
ไขมัน (Lipid)	0.529	0.582
โปรตีน (Protein)	3.125	3.470
น้ำตาล (Sugar)	1.097	1.097

เกิดหูหนู

